

גמרא סדורה

מסכת

שבועות

פרק ה' - "שבועת הפקדון"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות,
בעריכה מבארת

לימוד פרק זה מוקדש לעילוי נשמת
יפה בת לאה גליק ז"ל
פשוט "מסילת ישרים"
אשת חסד ויראת שמים
שכל כולה היה לעשות רצון אבינו שבשמים

ניתן להיות מנויים על הגמרא סדורה לדף היומי.
רישום קל מהיר באתר גמרא סדורה
או במייל vinetdb81@gmail.com

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייד לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת שבועות פרק ה' - "שבועת הפקדון"

1. לו, ב - לז, ב

כ"י

מתני'
שבועת הפקדון. באנשים ובנשים כו'. אידי דתנא בשבועת העדות באנשים ולא בנשים כו' תננהו נמי לכולהו:
בקרובים. שבעל הפקדון קרוב לזה שהפקדון אצלו:
בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד. אם מפיו נשבע שהוציא שבועה מפיו או שענה אמן אחר שבועה ואח"כ הודה חייב קרבן דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו כל דהו:
ומפי אחרים. שלא ענה אמן כגון משביעני עליך שתחזיר לי פקדוני ואמר אין לך בידי אינו חייב עד שיכפור בב"ד. משום דמושבע מפני אחרים בפקדון לא כתיב ומשבועת העדות גמרינן ליה וסבירא ליה לר"מ דון מינה ומינה והתם בב"ד כדפרישנא בפירקין לעיל (דף לא):
וחכ"א כו'. דסבירי להו דון מינה ואוקי באתרה כדפרישנן בפירקין דלעיל (שם):
וחייב על זדון שבועה. דלא כתיב בהו ונעלם זדון השבועה שזכור על הפקדון ויודע שמתחייב על כפירתו קרבן:
ועל שגגתה עם זדון הפקדון. ששגג בקרבן והזיד בפקדון דיודע דהזיד בפקדון וכפר אבל אינו יודע אם חייב עליו קרבן וכי':
ואינו חייב על שגגתה גרידתא. אם סבור לישבע באמת משום דאנוס הוא:
בכסף שקלים. הקנוי בשני סלעים דהכי כתיב (ויקרא ה) גבי איל האשם בערכך כסף שקלים:
מפני שיכול לחזור ולהודות. אחר כפירה נמצא שבכל שבועה הוא כופרו ממוך:
שבועה באחרונה. אין לך בידי לא לך ולא לך שבועה דהשתא קיימא שבועה אכולהו:

משנה

שבועת הפקדון:

נוהגת: באנשים ובנשים,

ברחוקים ובקרובים,

בבשרים ובפסולים,

בפני בית דין, ושלא בפני בית דין - מפי עצמו,

ומפי אחרים - אינו חייב עד שיכפורנו בבית דין,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בין מפי עצמו, בין מפי אחרים,

כיון שכפר בו - חייב.

וחייב על זדון השבועה,

ועל שגגתה עם זדון הפקדון,

ואינו חייב על שגגתה גרידתא,

ומה חייב על זדונה?

אשם בכסף שקלים.

שבועת הפקדון - כיצד?

אמר לו: "תן לי פקדוני שיש לי בידך" - "שבועה שאין לך בידי";

או שאמר לו: "אין לך בידי" - "משביעך אני" - ואמר: "אמן" - הרי זה חייב.

השביע עליו חמש פעמים,

בין בפני בית דין ובין שלא בפני בית דין, וכפר - חייב,

על כל אחת ואחת.

אמר רבי שמעון:

מה טעם?

מפני שיכול לחזור ולהודות.

היו חמשה תובעים אותו,

אמרו לו: "תן לנו פקדון שיש לנו בידך" - "שבועה שאין לכם בידי" -

אינו חייב אלא אחת.

"שבועה שאין לך בידי, ולא לך, ולא לך" - חייב,

רבי אליעזר אומר:

עד שיאמר שבועה באחרונה.

רבי שמעון אומר:

עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד.

"תן לי: פקדון,

ותשומת יד,

וגזל,

ואבידה שיש לי בידך" - "שבועה שאין לך בידי" - אינו חייב אלא אחת.

"שבועה שאין לך בידי: פקדון,

ותשומת יד,

וגזל,

ואבידה" - חייב,

על כל אחת ואחת.

"תן לי חסין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך" -

כ"ז

אפילו אמר חטה ושעורה וכוסמת. בגמרא מפרש לה: שאינו משלם קנס על פי עצמו. וכיון דאי אודי לא מיחייב לשלומי כי כפר נמי לאו ממונא קא כפר ליה: אבל משלם בושת ופגם וכו'. הילכך ממונא כפריה ובגמרא מפרש פלוגתייהו: המית שורך את עבדי קנסא הוא דמשלם שלשים סלעים אפילו. אינו. שוה אלא דינר: אמר לו עבדו הפלת את שיני. קנסא הוא שיוציא את עבדו לחרות בשביל אבר והרי הוא כבהמתו:

גמ'

הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו מהו. חייב קרבן או מלקות או שניהן וגבי שבועת העדות אע"ג דחייב נמי מזיד כשוגג ליכא למיבעי הך בעיא משום דאין התראת ודאי בשבועת העדות דמי יודע שהם יודעים לו עדות ויכול להתרות בו: לא אשכחון מזיד דמייתי קרבן. לאו דוקא כל התורה קאמר שהרי ד' מביאין על הזדון כשגגה הבא על השפחה ונוזר שנטמא ושבועת העדות ושבועת הפקדון: ה"ג אמרו ליה תנינא חמורה הימנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר על זדונה מכות מכלל דאתרו ביה וקאמר מכות אין קרבן לא ומאי חומרא דניחא ליה לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי אמר להו רבא בר איתי מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה רבי שמעון היא אמר להו רב כהנא בר מינה דההיא דאנא תנינא והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים ומאי חומרא דאילו התם חטאת בת דנקא והכא אשם בכסף שקלים וליגמר מינה התם בדלא אתרו ביה. והכי פירושה חמורה ממנה שבועת הפקדון משבועת העדות שאין כן בעדות שאין בה התראת ודאי ועל שגגתה עם זדון הפקדון אשם בכסף שקלים ובעדות קרבן עולה ויורד:

"שבועה שאין לה בידו" - אינו חייב אלא אחת.
 "שבועה שאין לה בידו חטין ושעורין וכוסמין" - חייב, על כל אחת ואחת.

רבי מאיר אומר: "חטה ושעורה וכוסמת" - חייב, על כל אחת ואחת.

"אנסת ופיתית את בתי", והוא אומר: "לא אנסתי ולא פיתיתי" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - חייב. **רבי שמעון פוטר,** שאינו משלם קנס על פי עצמו, אָמרו לו: אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו, משלם בשת ופגם על פי עצמו.

"גנבת את שורדי", והוא אומר: "לא גנבתי" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - חייב. "גנבתי, אבל לא טבחתי ולא מכתתי" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - פטור.

"המית שורך את שורדי", והוא אומר: "לא המית" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - חייב.

"המית שורך את עבדי", והוא אומר: "לא המית" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - פטור.

אמר לו: "חבלתי בי ועשית בי חבורה", והוא אומר: "לא חבלתי ולא עשיתי בך חבורה" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - חייב.

אמר לו עבדו: "הפלת את שיני, וסימית את עיני", והוא אומר: "לא הפלתי ולא סימיתתי" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - פטור.

זה הכלל:
 כל המשלם על פי עצמו - חייב, ושאינו משלם על פי עצמו - פטור.

גמרא

רב אחא בר הונא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה, תנו שבועות בי רבא, פגע בהו רב כהנא, אמר להו: הויד בשבועת הפקדון והתרו בו - מהו?

לוא

כיון דחידוש הוא, דבכל התורה לא אשכחון מזיד דמייתי קרבן, והכא מייתי קרבן, לא שנא אתרו ביה, ולא שנא לא אתרו ביה.

או דלמא:

הני מילי היכא דלא אתרו ביה,

אבל היכא דאתרו ביה: מילקא - לקי,

קרבו - לא מייתי.

או דלמא:

הא והא עבדינא?

אמרו ליה:

תנינא:

"חמורה הימנה שבועת הפקדון,

שחייבין על זדונה - מכות,

ועל שגגתה - אשם בכסף שקלים".

מדקאמר²²⁴: "על זדונה מכות" מקלל דאתרו ביה,

²²⁴ גירסת הדפוס: ליה בכתבי יד לא מופיע מילה זו וגם רש"י לא גורס.

רס"י

מכות אין קרבן לא ומאי חומרא. דמכות מקרבן הואיל ולא תרוייהו עבדינן ביה הא בעדות מייתי קרבן ומשני ניחא ליה לאיניש כו' אמר להו רבא בר איתי לרבנן הך מתניי דקתני להו מהכא לא תפשטה דלעולם קרבן איכא לרבנן והך מתניי דקתני קרבן לא רבי שמעון היא דקאמר שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה כדאמרן בפירקין דלעיל שכן לא עשו בו . מושבע כנשבע ומזיד כשוגג :

אמר להו רב כהנא. לא תדחוקה לאוקומה כרי שמעון ובעיין נמי לא תפשטוה דאנא תנינא לה כו' :

ומאי חומרא. הא שבועת העדות נמי זדונה ושגגתה קרבן : היינו חומרא דאילו בעדות חטאת היא ולא נתנה בה תורה קצבה ויכול לקנותה במעה כסף דנקא שתות והיינו מעה שהיא אחד מששה בדינר :

וליגמר מינה. למיפשט בעיין דמייתי קרבן ולא לקי :

ומשני דלמא התם בדלא אתרו ביה. קאמר דהא לא איירי בה במלקות כלל :

לא אם אמרת. לא ידעינן במאי קאי לא אם אמרת :

הא קרבן כתיב ביה. והזיר להי את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו וכו' (במדבר ו) :

כי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה. שמתחיל למנות מעכשיו ותלה הכתוב בקרבן ולא לכפרה הוא בא :

אמרו רבנן קמיה דרבה. הנך רבנן דלעיל דתנו שבועות בי רבה אמרו לפניו שכן שאל רב כהנא מהם :

אמר להו. מדקא מיבעי ליה באתרו ביה :

מכלל. דפשיטא ליה דכי לא אתרו ביה הני סהדי דמיחייב קרבן ואף על גב דידעי הני סהדי שהוא חייב לו ואמאי מיחייב והא לא תועיל לו כפירתו ועייכ ישלם נמצא שכפירת דברים בעלמא הוא :

פטור. מקרבן :

וקאמר: **"מכות" - אין,** קרבן - לא.

ומאי חומרא?

דניחא ליה לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי.

אמר להו רבא בר איתי:

מאן תנא: "זדון שבועת הפקדון לא ניתן לכפרה"? רבי שמעון,

אבל לרבנן קרבן נמי מייתי!

אמר להו רב כהנא:

בר מינה דההיא,

דאנא תנינא לה, והכי תנינא לה:

"אחד זדונה ואחד שגגתה - אשם בכסף שקלים",

ומאי חומרא?

דאילו התם - חטאת בת דנקא,

והכא - אשם בכסף שקלים.

וליגמר מינה!

דלמא דלא אתרו ביה.

לישנא אחרנא:

תא שמע:

"אין חייבין על שגגתה.

מה הו חייבין על זדונה?

אשם בכסף שקלים",

מאי לאו בדאתרו ביה.

הכא נמי דלא אתרו ביה!

תא שמע:

"לא!

אם אמת בנזיר טמא שפן לוקה, תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה?"

מדקאמר **"לוקה"** - מכלל דאתרו ביה,

וקאמר: **"תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה",** אבל קרבן מייתי.

מאי **"אינו לוקה"**?

דאינו נפטר במלקות.

מכלל דנזיר טמא נפטר במלקות?! הא קרבן פתיב ביה!

התם דמייתי קרבן, כי היכי דתיחול עליה נזירות בטרה.

אמרוה רבנן קמיה דרבה,

אמר להו: מכלל דכי לא אתרו ביה, ואיכא עדים מיחייב - כפירת דברים בעלמא הוא.

אלמא קסבר רבה: הכופר בממון שיש עליו עדים - פטור.

אמר ליה רב חנינא לרבה:

תניא דמסייע לך:

ר"י

פרט למודה לאחד מן האחין. שיש לו חלק בממון זה וכשתבעו האח השני כפר: **פרט ללוה בשטר**. קס"ד לכופר ממון שיש לו עליו שטר או עדים: **לא תסייען**. דהא מתניתין לאו בכופר ממון קאמר אלא במודה בממון וכופר שלא מסר לו שטר עליו ולא היו עדים בדבר: **מתרוינין יזפת**. משנינו לוית: **מינך יזפי**. ממך לויתי כל המנה ולא היה לחבירך חלק בו: **לאו זדון עדים**. שהתרו בו: **הא קיימא שניה**. אלא לאו ש"מ כפירת ממון שיש עליו עדים הויא כפירה: **קרובין בנשותיהן**. נשואי שתי אחיות דההיא שעתא לא חזו לאסהודי ואם תאמר למה לי למיתנא איצטריך כגון שהיו גוססות באותה שעה: **מהו דתימא**. קיימא לן רוב גוססות למיתה והווי להו כמותות והווי ליה ממון שיש עליו עדים דלא תתחייב ראשונה קמ"ל השתא מיהא לא שכיבי ואף על גב דרוב גוססין למיתה כל זמן שלא מת חי הוא לכל דברים: **טענת גנב**. פטר עצמו על ידי גניבה שטען נגנב הימני ושומר חנם פטור מגניבה וקיימא לן בב"ק (דף סג.) שאם נשבע ובאו עדים משלם כפל כגנב עצמו אבל אם הודה אח"כ אין כאן כפל דמודה בקנס פטור אבל חומש ואשם יש משום שבועת הפקדון: **ונשבע והודה ובאו עדים**. גרסיי ולא גרסינן אחרי כן: **משלם תשלומי כפל**. משום עדים: **ואשם**. משום שבועה אבל חומש לא משלם וילפינן לה בבבא קמא מהאי קרא ושלם אותו בראשו וחמישיתו יוסף עליו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ושאינו משתלם בראש כגון זה שישלם עליו כפל אין מוסיף חומש: **כדרבינא**. שהיו עדים קרובים בנשותיהן בשעת שבועה לפיכך חייב קרבן כמאן דליתניהו:

"וכחש בה"²²⁵ (ויקרא ה, כב) - **פרט למודה לאחד מן האחין, או לאחד מן השותפין, ונשבע על שקר** (ויקרא ה, כב) - **פרט ללוה בשטר וללוה בעדים**.

אמר ליה: אי משום הא לא תסייען, באומר: "לויתי ולא לויתי בעדים", "לויתי ולא לויתי בשטר".

ממאי?

מדקתני: **"וכחש בה"** - **פרט למודה לאחד מן האחין או לאחד מן השותפין**.

האי **"לאחד מן האחין"** - היכי דמי?

אילימא דאודי ליה בפלגא דידיה - הא איכא כפירה דאיך?

אלא לאו דאמרי ליה מתרוינין יזפת, ואמר להו: לא, מחד מינייכו יזפי, דהוויא ליה כפירת דברים בעלמא, ומדרישא כפירת דברים סיפא נמי כפירת דברים.

(סימן: חוכה, כיתות, דבעל הבית, חומר, נזירא).

תא שמע:

"אינו חייב על שגגתה,

ומהו חייב על זדונה?"

אשם בכסף שקלים.

מאי לאו זדון עדים.

לא, זדון עצמו.

תא שמע:

"היו שתי כתי עדים,

כפרה הראשונה ואחר כך כפרה השניה - שתיהן חייבות,

מפני שכיבולה עדות להתקיים בשתיהן" (שבועות לא:).

בשלמא שניה תחייב דהא כפרה לה כת ראשונה,

אלא ראשונה - אמאי מיתחייבא? אהא קיימא שניה!

לז,ב

אמר רבינא:

הכא במאי עסקינן:

כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות, מהו דתימא: רוב גוססין למיתה - קא משמע לן: השתא מיתה חיי ניהו ולא שכיבי.

תא שמע:

"בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון,

ונשבע,

והודה,

ובאו עדים,

אם עד שלא באו עדים הודה - משלם קרן וחומש ואשם,

אם משבאו עדים הודה - משלם תשלומי כפל ואשם!"

הכא נמי כדרבינא.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

תא שמע:

"חמורה ממנה שבועת הפקדון,

שחייבין על זדונה - מנחת,

ועל שגגתה - אשם בכסף שקלים.

מדקאמר **"לוקה"** מכלל דאיכא עדים,

²²⁵ או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה

רש"י

בר מינה דההיא. אין ללמוד
 הימנה דלא איירי במכות כלל
 ודלמא בזדון עצמו קאמר ולא
 בזדון עדים:
אי דליכא עדים. דאתרו בטור
 אמאי לוקה:

וקאמר: "על שגגתה - אשם בכסף שקלים!"

אמר להו רב מרדכי:

בר מינה דההיא,

דהאמר להו רב פהנא: אָנָא תְּנִינָא לָהּ, וְהָכִי תְּנִינָא לָהּ:
 "אֶחָד זְדוּנָה וְאֶחָד שְׁגָגָתָה אֲשֶׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים."

תא שמע:

"לא!"

אם אמת בנזיר טמא שפן לוקה - תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה?!

היכי דמי?

אי דליכא עדים - אמאי לוקה!

אלא פשיטא דאיכא עדים, וקתני: "תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה?"

מלקא - הוא דלא לקי,

אבל קרבן - מייתי,

תיבתא דרבה! תיבתא.

2. לז, ב

רפ"י

עבידי דמיייתי. הלכך מהניא ליה כפירתו אם ימותו העדים: **משום דהוה ליה**. האי שטר ממון שהקרקעות משועבדים לו והכופר בו ככופר בקרקעות וקיימא לן לקמן (דף מב:): דאין נשבעין על הקרקעות הלכך כי אישתבע נמי אין לה דין חיוב שבועה להביא עליה קרבן: **וכדרב הונא בריה דרב יהושע**. דפריש טעמא דרבי יוחנן משום דאין חייבין על כפירת [שעבוד] קרקעות: **חייב להעמיד לו שדה**. דקסבר קרקע נגזלת וקיימא לה ברשות גזלן וקרינן ביה והשיב את הגזלה (ויקרא ה). הרי שלך לפניך. קסבר קרקע אינה נגזלת וכי שטפה נהר ברשותיה דמרא קמא היא קיימא: **מיעט שטרות**. שאין גופן ממון שאין אלא לראיה שבהן:

רבי יוחנן אמר:

הכופר בממון שיש עליו עדים - חייב, בשטר - פטור.

אמר רב פפא:

מאי טעמיה דרבי יוחנן?

עדים - עבידי דמיייתי,

שטר - הא מנח.

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא:

שטרא נמי עבידי דמרכס!

אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע:

היינו טעמיה דרבי יוחנן - משום דהוה שטר שעבוד קרקעות, ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות.

איתמר:

משביע עדי קרקע,

פליגי רבי יוחנן ורבי אלעזר:

חד אמר: חייב.

וחד אמר: פטור.

תסתיים דרבי יוחנן אמר פטור,

מדאמר רבי יוחנן: הכופר בממון שיש עליו עדים - חייב,

שטר - פטור.

וכדרב הונא בריה דרב יהושע.

תסתיים.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבהו:

לימא רבי יוחנן ורבי אלעזר בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי? דתנן²²⁶:

"הגזל שדה מחבירו, ושטפה נהר - חייב להעמיד לו שדה,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

אומר לו: "הרי שלך לפניך",

ואמרינן: במאי קמיפלגי?

רבי אליעזר דריש - רבוי ומיעוטי,

ורבנן דריש - כללי ופרטי.

"רבי אליעזר דריש - רבוי ומיעוטי":

"וכחש בעמיתו"²²⁷ (ויקרא ה, כא) - ריבה.

"בפקדון או בתשומת יד" - מיעט,

"או מכל אשר ישבע"²²⁸ (ויקרא ה, כד) - חזר וריבה,

ריבה ומיעט וריבה - ריבה הכל,

מאי ריבה?

ריבה - כל מילי,

ומאי מיעט?

מיעט שטרות.

²²⁶ מסורת הש"ס מגיה "דתניא", משום שאין זה באמת משנה. ויש מהראשונים שסברו שהגמרא לעיתים קוראת לברייתא בשם תנן והפוך.

²²⁷ נפש מי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו
²²⁸ או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו והמשותף יסף עליו לאשר הוא לו ותננו ביום אשמתו

רפ"י

מאן דמחייב. עלייהו דין קרבן שבועה כרבי אליעזר כי היכי דמרבח להו. לענין השבה מרבה להו נמי לכל האמור בענין וקרבן בההיא עניינא כתיב: **אפילו רבי אליעזר מודה.** דאף על גב דאיתרבו בענין השבה לא איתרבו לענין חומש ואשם דכי אהדר קרא ונקט ענין חומש ואשם כתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגוי וחמישיתו יוסף עליו את אשמו יביא מכל ולא הכל ואימעט להו דבר שאינו דומה לפרט: **מתניתין נמי דיקא.** כרבי יוחנן דאין חיוב קרבן שבועה בקרקעות: **דעבד איתקש לקרקעות.** והתנחלתם אותם [וגוי] לרשת אחוזה (שם כה) כאחוזה:

"וּרְבִנּוּ דְרֵשִׁי כְּלָלִי וּפְרָטִי":
"וְכַחֵשׁ בְּעֵמִיתוֹ" (ויקרא ה, כא) - כְּלָל,
"בַּפְּקֻדוֹן אוֹ בְּתִשּׁוּמַת יָד אוֹ בְּגִזְלוֹ" - פְּרָט,
"אוֹ מִכַּל אֲשֶׁר יִשְׁבַּע עָלָיו" (ויקרא ה, כד) - חֲזוֹר וְכָלֵל,
 כְּלָל וּפְרָט וְכָלֵל - אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט:
 מַה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ, דְּבַר הַמְטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מְמוּן -
 אִף כָּל דְּבַר הַמְטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מְמוּן,
 יֵצְאוּ קְרָקְעוֹת - שְׁאִין מְטַלְטֵל,
 יֵצְאוּ עֲבָדִים - שְׁהוּקְשׁוּ לְקְרָקְעוֹת,
 יֵצְאוּ שְׁטָרוֹת - שְׁאִף עַל פִּי שְׁמַטְלְטֵלִין אִין גּוֹפֵן מְמוּן.

מאן דמחייב - כרבי אליעזר,
 ומאן דפטר - כרבנן.

אמר ליה: לא,
 מאן דמחייב - כרבי אליעזר,
 ומאן דפטר - אמר לך: כהא אפילו רבי אליעזר מודה,
 דרחמנא אמר: **"מַכְּל"**²²⁹ (ויקרא ה, כד-כה) - וְלֹא הַכֵּל.

אמר רב פפא משמיה דרבא:
 מתניתין נמי דיקא,
 דקתני: **"גִּנְבַת אֶת שׁוֹרִי"**,
וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא גִנְבַתִּי" - "מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר: "אָמֵן" - חַיִּיב,
 ואילו: **"גִּנְבַת אֶת עַבְדִּי" לא קתני,**
 מאי טעמא?
 לאו משום דעבד איתקש לקרקעות,
 ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות.

אמר רב פפי משמיה דרבא:
 אימא סיפא: **"זֶה הַכֵּל: כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ - חַיִּיב,**
וְשְׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ - פְּטוֹר."
"זֶה הַכֵּל" - לְאַתּוּנִי מֵאִי?
לֹא לְאַתּוּנִי "גִּנְבַת אֶת עַבְדִּי"!

לח,א אלא מהא ליכא למשמע מינה.

²²⁹ וְאֵת אֲשֵׁמוֹ יְבִיא לְהוֹ אֵיל תַּמִּים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ לְאֲשֵׁם אֵל הַכֹּהֵן

3. לח, א

רפ"י

כלל אינו חייב אלא אחת.
לקמיה מפרש מאי כלל ומאי
פרט: ולא לך גרסינן בכולהו
ולא גרסינן לא לך:

כללו של ר' מאיר זהו פרטו של
רבי יהודה. מאי ששמע ר'
יהודה שהיה עושה ר' מאיר כלל
דהיינו ולא לך ולא לך עשאן ר'
יהודה פרט וממילא שמעינן
דפרטו של רבי מאיר היינו לא
לך לא לך דאי לא מאי הוי
פרטא לרבי מאיר והוא כללו של
רבי יהודה דאי לא לך לרבי
יהודה נמי פרטא ולא חשיבא
כלל אלא שאין לך מאי שניא
ולא לך דנקט:

הכל מודים בולא לך שהוא
פרט. רבי מאיר לא פליג אדרי'
יהודה בולא לך והכי קאמר רבי
יהודה ולא לך הוא דהוה פרטא
אבל לא לך כללא דלא אשבעה
קאי ולקמיה מפרש מהיכא
דייק ר' יוחנן דתרווייהו לרבי
מאיר פרטי הו:

ושמואל אמר לך אדמודי ליה
אודויי ליפלוג עליה איפלוגי.
כלומר אי ס"ד דשמעיה ר'
יהודה לרבי מאיר דמשוי
לתרווייהו פרטא לא הוה ליה
למינקט מילתא בולא לך דמודי
ליה בגויה אלא הכי הוה ליה
למתני רבי יהודה אומר לא לך
אינו חייב אלא אחת למינקט
מילתא דפליג עליה בגוה: סתם
מתניתין ר"מ:

"שבועת הפקדון ביצד?"

"תן לי פקדון שיש לי בידך" כו'.

תנו רבנן:

"כלל - אינו חייב אלא אחת,

פרט - חייב על כל אחת ואחת,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

"שבועה לא לך ולא לך ולא לך" - חייב על כל אחת ואחת.

רבי אליעזר אומר:

"לא לך ולא לך ולא לך שבועה" - חייב על כל אחת ואחת.

רבי שמעון אומר:

עד שיאמר שבועה לכל אחת ואחת."

אמר רב יהודה אמר שמואל:

כללו של רבי מאיר - פרטו של רבי יהודה,

כללו של רבי יהודה - פרטו של רבי מאיר.

ורבי יוחנן אומר:

הכל מודים ב"ולא לך" - שהוה פרט,

לא נחלקו אלא: "לא לך",

שרבי מאיר אומר: פרט,

ורבי יהודה אומר: כלל.

ואיזהו כללו של רבי מאיר?

"שבועה שאין לך לך כם בידך".

במאי קמיפליגי?

שמואל דייק מברייתא,

ורבי יוחנן דייק מממתניתין.

"שמואל דייק ברייתא",

מדקאמר רבי יהודה: "ולא לך" פרטא הוי,

מכלל דשמעיה לרבי מאיר דאמר: כללא הוי,

ואמר ליה רבי יהודה: פרטא הוי.

ורבי יוחנן אומר:

תרווייהו לרבי מאיר פרטא הוי,

ואמר ליה רבי יהודה: ב"ולא לך" - מודינא לך,

ב"לא לך" פליגנא עלך.

ושמואל?

עד דאודי ליה אודויי, לפלוג עליה איפלוגי.

ורבי יוחנן דייק מממתניתין,

מדקאמר רבי מאיר: "שבועה שאין לך לך בידך" כללא הוי,

מכלל ד"ולא לך" - פרטא הוי;

דאי סלקא דעתך: "ולא לך" כללא הוה,

אדמשמע לך: "שבועה שאין לך לך בידך" נשמעינן: "שבועה לא לך ולא לך ולא לך",

כל שפון: "שבועה שאין לך לך בידך".

ושמואל אומר:

רַס"י

תנן ולא לך ולא לך. וי"ו גרסינן
בכולהו אלמא לר"מ פרטא הוי
ותיבתא דשמואל:
ר' היא דאמר. במס' זבחים בפי
שני לא שנא שוחט את הזבח
ע"מ לאכול כזית למחר כזית
בחוץ ל"ש כזית למחר וכזית
בחוץ פרטא הוי ב' מחשבות הן
ותפיס את הראשונה והוי פיגול
ושוב אין מחשבה שניה
מוציאתו מידי פיגול אליבא דר'
יהודה דאמר התם זה הכלל כל
שמחשבת הזמן קדמה למחשבת
המקום פיגול וחייבין על
אכילתו כרת ומתניתין דהכא
רבי היא ולא ר' מאיר:
מדידה. מדר' מאיר גופיה:
חטה בכלל חטין. אם טענו חטה
הרי הוא כטענו חטין כדכתיב
(שמות ט) והחטה והכוסמת לא
נכו:

כל האומר "ולא לך", כְּאוֹמֵר: "שְׂבוּעָה שָׂאִין לְכֶם בְּיָדִי" דְּמִי.

תנן:

"לא לך ולא לך ולא לך!"

תני: "לא לך".

תא שמע:

"תנו לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה!"

תני: "תשומת יד גזל אבידה".

תא שמע:

"תנו לי חטין ושעורין וכוסמין!"

תני: "שעורין כוסמין".

והאי תנא, כל הכי שביש תני ואזיל?!

אלא, הא מני?

רבי היא, דאמר: לא שנא "כזית כזית", ולא שנא "כזית וכזית" - פְּרָטָא הוּי.

תא שמע מדידה:

"דבי מאיר אומר:

"חטו חטו ושעורה וכוסמת" חייב על כל אחת ואחת!"

תני "חטה שעורה כוסמת".

מאי "אפילו"?

אמר רב אחא בריה דרב איקא:

אפילו חטה בכלל חטין,

ושעורה בכלל שעורין,

וכוסמת בכלל כוסמין.

4. לח, א-ב

רפ"י

פרוטה מכולן מצטרפת. אם אין לו עליו מכולן אלא שוה פרוטה מצטרפין לחייבו:

פליגי בה רב אחא ורבינא. במתני' ובמילתיה דרבי יוחנן:

חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב. חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' חייב שלש קאמר חדא אחטין וחדא אשעורין וחדא אכוסמין ארבעה לא מחייבין ליה למימר שבועה שאין לך בידי חדא שבועה באפי נפשה היא שכלל בה אין לך בידי כלום וחזר ופרט לא חטין ולא כוסמין ולא שעורין אלא פרטא פירושה דשבועה שאין לך בידי הוא וכי אמר רבי יוחנן פרוטה מכולן מצטרפת לאו אסיפא דמתני' דחייב ליה על כל אחת ואחת קאי דכיון דכל חדא וחדא באנפי נפשה הוא לא מצטרפי אלא ארישא אמר שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת פרוטה מכולן מצטרפת לאותה שבועה דהא חדא היא:

וחד אמר. חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' ד' נינהו חדא אכללא ותלת דפרטא ודרי' יוחנן אסיפא נמי קיימא ואשבועתא דכללא ומיחייב מיהא חדא:

ט"ו חטאות. היו חמשה תובעין אותו דמתני' וכל אחד תבעו חטין ושעורין וכוסמין ואמר שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין ולא לך ולא לך הרי כאן ט"ו חטאות ואם איתא דארבע חטאות הן כ' הויין:

דכללי לא קחשיב. אע"ג דאיתנהו:

והתני ר' חייא. בדוכתי אחריתי הרי כאן כ' ש"מ ד' שבועות הן ובקמייתא לא חשיב דכללא: ומשני לעולם תלת נינהו דההיא דכללא ליתא וכי קתני עשרים אפקדון אתשומת יד אגזל ואבידה דאיכא ד' פרטי לכל חד וחד דהוה להו עשרים:

אחדא מיחייב. אכל חד וחד מהנד בתראי דולא לך דקאמר לאו אפרטא דפקדון ותשומת יד קאי ואין כאן אלא ח' חטאות ד' משום ראשון ואחד לכל אחד מן האחרונים:

או דלמא. ולא לך אפרטא קאי ויש כאן כ':

אי דפריש. לכל אחד ואחד ולא לך פקדון ותשומת יד גזל ואבידה:

"תו לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך" כו'.
"תו לי חטין ושעורין".

אמר רבי יוחנן:
פרוטה מכולם - מצטרפת.

פליגי בה רב אחא ורבינא:
חד אמר: אפרטי - מיחייב, אכללי - לא מיחייב.
וחד אמר: אכללי - נמי מיחייב.

והתני רבי חייא:
"הרי נאן חמש עשרה חטאות",
ואם איתא - עשרים הויין!

האי תנא,
דפרטי - קא חשיב,
דכללי - לא קא חשיב.

והא תני רבי חייא:
"הרי נאן עשרים חטאות!"

ההיא, אפקדון ותשומת יד וגזל ואבידה.

בעא מיניה רבא מרב נחמן:
היו חמשה תובעין אותו, ואמרו לו: "תו לנו פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שיש לנו בידך", אמר לאחד מהן: "שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה, ולא לך,
ולא לך,
ולא לך,
ולא לך,
ולא לך",

מהו? אחדא מיחייב?
או דלמא:

לח,ב

אכל חדא וחדא מיחייב?

תא שמע:
דתני רבי חייא:
"הרי נאן עשרים חטאות".

היכי דמי?
אי דפריש - רבי חייא מנינא אתא לאשמועינן!
אלא לאו דלא פריש,
ושמע מינה: פרטא הוי.

5. לח, א-ב

רס"י

ועיקר קנס הוא תובע. עיקר תביעתו על הקנס היא ואע"ג דבושת ופגם נמי בכלל כפירה נינהו לא מיחייב עליהו כדמפרש ואזיל:
הכא בכולה מילתא כפר ליה.
 דהא לא אנסתי קאמר והבושת ופגם בכלל כפירה:
הא לא דמיא. קשיא דאביי הוא דקמסיק למילתיה:

"אנסת ופיתית את בתי",
 והוא אומר: "לא אנסתי ולא פיתיתי" - "משביעך אני", ואמר: "אמן" - חייב.
רבי שמעון פוטר,
שאינו משלם קנס על פי עצמו,
אמרו לו: אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו, משלם בנשת ופגם על פי עצמו."

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
 מאי טעמא דרבי שמעון?
 הואיל ועיקר קנס הוא תובע.

אמר רבא:

משל דרבי שמעון, למה הדבר דומה?
 לאדם שאמר לחבירו: "תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך",
 אמר לו: "שבועה שאין לך בדי חטין",
 ואשתכח דחטין הוא דלית ליה, הא שעורין וכוסמין אית ליה - דפטור,
 דכי אשתבע אחטין, אקושטא משתבע.

אמר ליה אביי:

מי דמי?!

התם, בחטין - קא כפר ליה, בשעורין וכוסמין - לא קא כפר ליה.
 הכא, בכולה מילתא הוא דקא כפר ליה!

הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו: "תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך",
 "שבועה שאין לך בדי כלל",
 ואשתכח חטין הוא דלית ליה, הא שעורין וכוסמין אית ליה - דמיחייב.

אלא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן:

לדברי רבי שמעון - קנס הוא תובע, ולא בושת ופגם.
 לדברי חכמים - אף בושת ופגם הוא תובע.

במאי קא מיפלגי?

אמר רב פפא:

רבי שמעון סבר: לא שביק איניש מידי דקין ותבע מידי דלא קין.
 ורבנן סברי: לא שביק מידי דכי מודה ביה לא מיפטר, ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר.

הדרן עלך שבועת הפקדון